

Відділ освіти Сквирської райдержадміністрації
Районний методичний кабінет
Секційне засідання

учителів трудового навчання

**Особливості викладання трудового навчання у
2011-2012 навчальному році**

30.08.2011 р.

Сквирська ЗОШ I-III ст. №1

План проведення:

1. Аналіз роботи районного методичного об'єднання вчителів трудового навчання за 2010-2011 навчальний рік.
Муштрук Т.В, учитель трудового навчання
Сквирської ЗОШ №1 керівник РМО
2. Методичні рекомендації щодо викладання трудового навчання у 2011-2012 навчальному році.
Ткаченко С.Г., методист РМК
3. План роботи РМО учителів трудового навчання на 2011-2012 навчальний рік
Ткаченко С.Г., методист РМК
4. Про створення бази даних варіативних модулів які будуть вивчатися в навчальних закладах із предметів трудове навчання та технології у 2011-2012 навчальному році.
Ткаченко С.Г., методист РМК

Відділ освіти Сквирської райдержадміністрації
Районний методичний кабінет
Рекомендації
Секційного засідання
учителів трудового навчання
**Методика викладання розділів програми трудового навчання які
пов'язані із економічним аналізом об'єктів проектування.**

30.08.2011 р.

Сквирська ЗОШ I-III ст. №1

1. Спрямувати роботу на розв'язання науково-методичної проблем:
«Методологічна переорієнтація процесу навчання та виховання на розвиток юної особистості, формування її основних компетенцій шляхом підвищення методичної культури кожного педагога, використання його потенційних творчих можливостей в інноваційній діяльності.» «Системний підхід до розвитку життєвої компетенції учасників навчально-виховного процесу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання.»

Постійно

Ткаченко С.Г., методист РМК

2. Спрямувати роботу районного консультативних пунктів (Сквирська ЗОШ I-III ст. №1, Сквирська ЗОШ I-III ст. №5) на реалізацію проблеми із запровадження проектних технологій на уроках трудового навчання.

Постійно

Муштрук Т.В., учитель

Сквирської ЗОШ I-III ст.. №1;

Тупота О.Д., учитель

Сквирської ЗОШ I-III ст.. №5

3. Скоригувати плани самоосвіти учителів щодо вивчення теоретичних та практичних основ із викладання варіативних модулів програми з трудового навчання.

До 28.11.2011 р.

Керівники закладів освіти

4. Розмістити звіт та матеріали семінару на сайті відділу освіти Сквирської РДА

До 26.11.2011 р.

Ткаченко С.Г., методист РМК

Відділ освіти Сквирської райдержадміністрації
Районний методичний кабінет
Інформаційно-методичний бюлетень
секційного засідання
учителів трудового навчання

Реформування української системи освіти відбувається у відповідності до світових тенденцій, які встановлюють пріоритет творчого розвитку, критичного мислення, компетентностей особистості над традиційним заучуванням знань і вмінь.

Відповідно до цього змінюються традиційні підходи до змісту освіти, і зокрема, в трудовому навчанні учнів. Так, сучасний розвиток суспільства та виробництва потребує не лише навчати учнів запам'ятовувати і відтворювати техніко-технологічні знання та прийоми роботи інструментом, а й застосовувати такі знання та вміння на практиці – через розв'язання творчих завдань (виконання навчальних і творчих проєктів), формування відповідного *досвіду*.

Реалізація такої моделі забезпечується змістом трудового навчання учнів у 5-9 класах, який відображений в новій редакції навчальної програми «Трудове навчання. 5-9 класи» за загальною редакцією В.М. Мадзігона, яка має гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки» і набула чинності з минулого навчального року.

Зміст навчального предмета реалізується за трьома варіантами програми:

- для хлопців;
- для дівчат;
- для класів, що не поділяються на групи хлопців і дівчат.

Навчальна програма з трудового навчання для учнів 5-9 класів побудована за модульною системою. Вона складається з інваріантних (обов'язкових), варіативних (на вибір) та базового (для класів, що не поділяються на групи хлопців і дівчат) модулів.

Інваріантний зміст трудового навчання розрахований на засвоєння окремими групами хлопців і дівчат. Він займає приблизно половину навчального часу. Інваріантна складова вивчається у першому півріччі, варіативна – у другому. Зважаючи на те, що 9 клас є своєрідним підсумком щодо засвоєння курсу трудового навчання, тому учні спочатку вивчають варіативний модуль, а потім проєктують комплексний вибір виготовлення якого базується на технологіях засвоєних раніше.

Варіативні модулі навчальної програми розраховані на 16 годин кожен. Ці модулі, з зазначеного переліку, обирає вчитель у залежності від матеріально-технічної бази, фахової підготовленості, регіональних традицій наповнюваності класів та бажання учнів. Вивчення варіативних модулів відбувається за окремо розробленими програмами до них.

Зміст трудового навчання для класів, що не поділяються на групи хлопців і дівчат складається лише з варіативних модулів. При цьому, учні мають освоїти базовий модуль. Наскрізними лініями, що закладені у зміст базового модуля є:

- проєктування виробів (у 5-му класі основи художньо-конструкторської діяльності);
- конструкційні матеріали;
- основи техніки і технологій.

На освоєння навчального матеріалу передбаченого базовим модулем не відводиться окремих годин. Він вивчається інтегровано з вивченням варіативних модулів. Учителеві на початку навчального року слід спланувати перелік та послідовність вивчення варіативних модулів, а також розподілити навчальний матеріал, передбачений базовим модулем.

Трудове навчання у 5-9 класах базується на практичній діяльності учнів. Засвоєння теоретичного матеріалу доцільно проводити під час практичних робіт, не витрачаючи на це окремого навчального часу. Однак, не виключається можливість проведення уроків засвоєння нових знань, під час яких вчитель може розкрити навчальний матеріал всього модуля, або його окремої частини. Такі уроки у навчальному процесі можуть бути одиничними.

У 5-му класі учні вивчають найпростіші прийоми обробки фанери, ДВП, тканини, прийоми роботи із шаблоном, виготовляють на основі цього найпростіший виріб запропонований учителем. Після цього, під час вивчення наступного розділу, учні вивчають основи художньо-конструкторської діяльності: вибір форми конструйованого виробу із застосуванням методів проєктування, обґрунтування вибору, планування відповідних операцій тощо.

Типовими навчальними планами для загальноосвітніх навчальних закладів на вивчення трудового навчання передбачено:

- у 5, 6, 9 класах – 1 год. на тиждень; у 7-8 класах – 2 год. на тиждень;
- у 10-11 класах (незалежно від профілю) – 1 год. на тиждень;
- у 10-11 класах технологічного профілю – 6 год. на тиждень.

Окрім цього, кількість годин на вивчення навчального предмета трудового навчання у всіх класах може збільшуватись до за рахунок додаткового часу варіативної складової навчальних планів передбаченої на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації.

Навчання хлопців і дівчат на уроках трудового навчання має відбуватися окремо. Поділ класів на групи здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України

від 20.02.02 р. №128, і відбувається за наявності в класі більше 27 учнів для міських шкіл та більше 25 для сільських.

Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи на гендерній основі, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних класів; формування змішаної групи хлопців і дівчат; поділ на групи за рахунок варіативної частини навчального плану.

Особливістю сучасного уроку трудового навчання є навчання учнів не лише конкретним трудовим операціям але й підготовка їх до життя, формування таких цінностей особистості, які допоможуть стати успішним у виборі свого життєвого шляху. Так, проектна діяльність у зв'язку з цим, дає можливість учителю прилучити учнів до самостійного вибору того або іншого розв'язку задачі, розв'язувати завдання з декількома правильними рішеннями, проводити пошук інформації, реалізувати набуті знання з основ наук на практиці тощо. Слід відзначити, що найбільш швидко проектну діяльність опановують учні, які проявляють більше ініціативи, швидко орієнтуються при зміні умов завдання відповідно до проведеного пошуку тощо. Як показує досвід роботи з школярами, це не завжди „відмінники”, навіть у більшості випадків школярі, що не реалізували свій потенціал до навчання з інших предметів. Тому головним завданням з точки зору методики навчання проектній діяльності є активізація навчальних можливостей учнів, замість переказування готової інформації, відірваної від їхнього життя та суспільного досвіду або повторення трудових дій продемонстрованих учителем.

З метою свідомого вибору учнями профілю навчання з 8 кл. запроваджується допрофільне навчання. У 8-9 кл. учні повинні глибше познайомитися з різними профілями та напрямками навчання. Таке ознайомлення може здійснюватися за рахунок упровадження курсів за вибором та профорієнтаційних курсів.

Курси за вибором дають змогу учням не тільки оволодіти технологією вибору, а й апробувати різний зміст з метою самовизначення. Для забезпечення успішного самовизначення підлітками необхідно здійснювати допрофільну підготовку комплексно: доповнити курси за вибором системою заходів, спрямованих на самопізнання (педагогічна і психологічна діагностика), розвивати вміння висловлювати і аргументувати власні думки, твердження, приймати рішення, планувати власну діяльність (тренінги, проектна діяльність), розвивати вміння учнів орієнтуватися в навколишній освітній і трудовій інфраструктурі. На етапі допрофільного навчання важливо правильно оцінити комплекс індивідуальних особливостей підлітка з позиції готовності його до успішного навчання за певним профілем, запобігти дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів.

Іншою складовою допрофільного навчання є профорієнтаційні курси. Міністерством освіти і науки України надано гриф навчальним програмам курсів «Людина і світ професій» для учнів 8-9 класів та «Побудова кар'єри» для учнів 10-11 класів.

Зазначені курси за вибором можуть бути розраховані на 9, 18, 35 і навіть 70 год. Програми курсів надруковано на сторінках фахового журналу «Трудова підготовка в закладах освіти» та фахової газети «Трудова навчання».

Головна мета курсу «Людина і світ професій» — підготовка учнів 8-9 класів до вибору профілю навчання у старшій школі. Мета курсу реалізується у процесі виконання комплексу навчальних і виховних завдань.

Учні 10-х класів, незалежно від профілю навчання (крім технологічного) освоюють навчальний предмет технології (трудова навчання) за навчальною програмою «Технології. 10-11 класи» (авт.: А.І.Терещук та інші).

Програма має модульну структуру і складається з двох частин – інваріантної та варіативної. Основою інваріантної складової є базовий модуль «Проектні технології у перетворюючій діяльності людини». На вивчення базового модуля у 10-11 класах відводиться по 12 годин. Вивчення другої частини програми передбачається в обсязі 20 годин (один варіативний модуль). Модулі слід обирати з урахуванням побажань учнів, матеріально-технічної бази навчальних шкільних майстерень, фахової підготовленості вчителя. Це дасть можливість учням, незалежно від профілю навчання, оволодіти практичними технологіями, які викликають зацікавленість.

Варіативні модулі мають засвоюватися старшокласниками через проектну діяльність, результатом якої є творчий проект.

Наразі дозвіл на використання у загальноосвітніх навчальних закладах мають такі варіативні модулі до навчальної програми «Технології. 10-11 класи»:

Технологія бісерного плетіння на дротяній основі.

Технологія художнього різьблення по дереву.

Технологія геометричного гострокутного гуцульського різьблення.

Основи лісового господарства.

Технологія виготовлення малих архітектурних форм.

Технологія вишивання технікою мережки.

Технологія художнього набивання на тканині.

Технологія плетіння спицями

Технологія рельєфного різьблення.

Технологія розпису на склі.

Технологія соломоплетіння.
Технологія інкрустації виробів з деревини.
Технологія токарної обробки деревини.
Технологія вишивання стрічками.
Технологія виготовлення м'якої іграшки.
Технологія вишивання шовковими стрічками.
Технологія писанкарства.
Технологія клаптикового шиття (печворк).
Технологія хлібопекарського та кондитерського виробництва.
Технологія об'ємної вишивки.
Технологія виготовлення листівок.
Технологія ниткової графіки.
Технологія художньої обробки деревини випилюванням.
Технологія в'язання гачком.
Технологія дизайну інтер'єру.
Технологія пірографії (випалювання на деревині).
Технологія дизайну шкільних та офісних меблів.
Технологія ручного розпису тканини.
Технологія виготовлення штучних квітів.
Технологія ліплення.
Технологія ручного ткацтва.
Технологія виготовлення подарункових упаковок.
Технологія виготовлення дитячого одягу.
Технологія дизайну предметів інтер'єру.
Об'ємне комп'ютерне моделювання.
Технологія виготовлення виробів із сучасних деревних матеріалів.
Технологія аплікації з текстильних матеріалів та фурнітури.
Технологія виготовлення народної ляльки-оберега.
Технологія матчворку (конструювання із сірників).

Програми зазначених варіативних модулів друкуються у видавництвах «Літера ЛТД» та «Абетка нова».

Особливістю технологічного профілю є широкий перелік спеціалізацій, за якими може здійснюватися навчання:

Деревообробка.
Кулінарія.
Основи дизайну.
Агровиробництво.
Будівництво. Опоряджувальні роботи.
Енергетика.
Конструювання та моделювання одягу.
Легка промисловість.
Матеріалознавство та технологія конструкційних матеріалів.
Металообробка.
Основи бджільництва.
Технічне проектування.
Українська народна вишивка.
Художня обробка матеріалів.
Швейна справа.
Технології сільськогосподарського виробництва.

За наявності відповідного грифа Міністерства освіти і науки профільне навчання може здійснюватися за авторськими програмами з інших, не передбачених переліком спеціалізацій.

У межах технологічного профілю навчання можлива також професійна підготовка старшокласників. Наказом Міністерства освіти і науки № 904 від 23.09.2010 р. затверджено Типові навчальні плани та Типові програми професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Зазначені плани та програми розроблено з метою узгодження Державних стандартів професійно-технічної освіти та навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Професії, за якими здійснюється професійно-технічне навчання відповідно до Типових навчальних планів та Типових програм розділено за трьома групами у залежності від кількості годин, що відводиться на їх опанування.

До першої групи відносяться:

- «Продавець (з лотка, на ринку)»;
- «Водій автотранспортних засобів категорії «В»»;
- «Водій автотранспортних засобів категорії «С»»;
- «Манікюрниця»;

- «Штукатур».

На опанування зазначених професій відводиться до 480 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю (наказ МОН від 27.08. 2010 № 834, додаток 10) та 10 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

До другої групи відносяться:

- «Вишивальниця»;
- «Агент з організації туризму»;
- «Оператор комп'ютерного набору»;
- «Різьбяр по дереву та бересту»;
- Інтегрована професія – «Швачка, Кравець».

На опанування зазначених професій відводиться до 540 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

До третьої групи відносяться:

- «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)»;
- «Касир (на підприємстві, в установі, організації)»;
- «Перукар (перукар-модельєр)»;
- «Молодша медична сестра з догляду за хворими»;
- «Офіціант»;
- «Секретар-друкарка»;
- «Слюсар з ремонту автомобілів»;
- «Столяр будівельний».

На опанування зазначених професій відводиться до 680 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю, по 2 години на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок варіативної складової навчальних планів та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

Збільшення часу навчальної практики передбачається тільки для професійного навчання з метою забезпечення потрібної кількості навчальних годин. Збільшення навчальної практики можна уникнути за рахунок виділення (збільшення) годин з варіативної складової навчальних планів.

У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства.

Здійснення професійно-технічного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення передбачено в 11 кл. технологічного напрямку в обсязі 2 год. на тиждень.

У 8-11 кл. креслення може вивчатися як курс за вибором. Міністерством освіти і науки України рекомендовано програму “Креслення. 8-11 класи” (В.К.Сидоренко. К.: Шкільний світ, 2001), яка забезпечена підручниками „Креслення” для загальноосвітніх навчально-виховних закладів (В.К.Сидоренко. К.: Школяр, 2004).

З метою підвищення якості вивчення трудового навчання слід уникати таких недоліків у навчально-виховному процесі:

- перенесення вчителем функцій спеціальної освіти в загальноосвітню школу (зокрема, нав'язування учням спеціальних теоретичних знань, не передбачених шкільними державними стандартами і програмами);

- заміна уроків трудового навчання іншими видами трудової діяльності;

Докорінний перегляд існуючих засобів навчання спричинила поява інформаційних технологій на електронних носіях, які підтримують мету інформатизації освіти: забезпечення доступності знань, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікації навчального процесу тощо. Все це переконує в необхідності розробки ефективних методів і засобів комп'ютерного навчання, які б використовувалися на уроках трудового навчання, що сприятиме піднесенню рівня зацікавленості учнів у процесі навчання, розвиватиме їх інтерес до предмета, привчатиме ефективно використовувати нові технології під час навчання.

При вивченні предмета слід користуватися підручниками, посібниками та навчально-наочними матеріалами, що мають відповідний гриф Міністерства.

Під час роботи у навчальній майстерні особливу увагу слід звертати на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Матеріали, які висвітлюють питання організації навчальної діяльності з технологій вчителі можуть почерпнути на сторінках періодичних видань та спеціалізованих сайтів:

1. Журнал «Трудова підготовка в закладах освіти» видавництва «Педагогічна преса».
2. Газета «Трудове навчання» видавництва «Шкільний світ».
3. Науково-методичний журнал «Трудове навчання в школі». Видавнича група «Основа».
4. Сайт www.trudove.org.ua.